

Oral History

45 ГОДИНИ АСТРОНОМИЧЕСКА ОБСЕРВАТОРИЯ В
БЕЛОГРАДЧИК (1965 – 2010)

ХРИСТО КОСТОВ (1932-1982)¹⁾

Б. В. ТОШЕВ

Abstract. This is an unpublished manuscript written in 1982 in memoriam of Hristo Kostov (d. November, 2nd, 1982), f. assistant professor at the University of Sofia. Hristo Kostov was a specialist in didactics of physics. He was known as one of the most successful physics teachers in Bulgaria. The building of the astronomical observatory in Belogradchik was his idea.

Keywords: Hristo Kostov, didactics of physics, Belogradchik, observatory

На 2 ноември 1982 г. внезапно почина нашият съгражданин и виден член на българската физическа колегия Христо Костов. Смъртта го заваря като главен асистент в Катедрата по методика на обучението по физика на Софийския университет „[Св.] Климент Охридски“, главен редактор на научно-методичното списание „Физика“, орган на Министерството на народната просвета, член на Централното

ръководство на Дружеството на физиците в България. Остана незащитена една прецизно написана дисертация, посветена на използването на електронни прибори в учебния експеримент по физика в средното училище, обобщаваща дългогодишния опит на автора ѝ в една област на физическия експеримент, в която той беше пионер с постижения, широко цитирани и използвани не само у нас, но и в чуждата научна литература. Наличието на цитати в световната литература заслужава специално отбелязване, тъй като изследванията в областта на образованието обикновено имат национално значение и рядко предизвикват интерес вън от границите на страната, особено ако тя е малка. Ценно наследство са повече от 100 научно-методични и научно-популярни статии. Още Христо Костов бе съавтор на няколко учебника по физика за Единното средно политехническо училище и на редица ръководства за учители, които намериха добър прием и сега са настолни книги за нашите физици – преподаватели в средното училище.

Химическият факултет на Софийския университет²⁾

Старата белоградчишка гимназия³⁾

Христо Костов започна своята плодотворна дейност в Белоградчик. На средното и по-възрастно поколение белоградчишки граждани е добре известно неговото пословично трудолюбие и безграничен ентузиазъм. Тези качества, които той запази до края на живота си, му позволиха за кратко време да създаде отличен кабинет по физика в белоградчишката гимназия и да постигне едно завидно ниво на преподаване по физика и астрономия. Неговите уроци бяха истински празници за учениците му и много скоро неговото име стана добре известно в страната. Справедливо е да се отбележи, че по това време имаше подходящи условия за такова развитие. В гимназията работеше сплотен и амбициозен учителски колектив, а в областта на природоматематическите науки, които сега са обект на нашето

внимание, бяха постигнати забележителни резултати не само по физика и астрономия, но и по химия (Роза Кенерлиджи (Томова)) и математика (Ангел Паскалев).

Христо Костов има голяма заслуга в създаването на астрономическата обсерватория в града. Всеки, който се е опитвал да реализира една нова идея, добре знае какви трудности от най-различно естество трябва да бъдат преодоляни, за да се получи желания резултат. Днес астрономическата обсерватория, под ръководството на н.с. к.ф.н. Александър Томов⁴⁾ (Томов, 1999), е филиал на Националната астрономическа обсерватория на БАН и е гордост за Белоградчик [за обсерваторията вж. Антов (1998)].

Астрономическата обсерватория в Белоградчик⁵⁾

Трудно е да се изрази обаянието, което притежаваше Христо Костов и изразяващо се в неговата работа, винаги съчетаваща трогателния ентузиазъм с неподкупната възискателност и дисциплина.

Добре известна е неговата отзивчивост и доброжелателен интерес към талантливото младо поколение. Стотици са студентите физици и химици, които преминаха през неговата лаборатория по техника на физичния експеримент в Университета. Днес те са гръбнака на нашето учителско съсловие в областта на точните науки и без съмнение всеки от тях с чувство на благодарност и уважение си спомня своя учител.

Пишещият тези редове също се смята за ученик на Христо Костов. Години наред аз имах възможност за чести срещи и разговори с него. Помня колко радостен беше той, когато му подарих една книга с мое участие (Шелудко и др., 1980). До последните дни на живота си Христо Костов полагаше грижи за подобряване на ръководеното от него списание „Физика“. Той настояваше да напиша няколко статии за новия научен раздел на списанието „Физика и техника“. За съжаление вместо това идват настоящите скромни бележки.

Смъртта на Христо Костов е тежка загуба за българската физическа колегия. Белоградчишката общественост е в дълг към неговата памет.

БЕЛЕЖКИ

1. Непубликуван ръкопис от 1982 г. (илюстрациите към текста не са от това време). Тогава авторът (Б.В.Т.) е доцент и кандидат на химическите науки в Катедрата по физикохимия на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

2. В сградата на Химическия факултет на Софийския университет се намираше кабинетът на гл. ас. Христо Костов (отвореният прозорец на ниското крило на сградата).

3. В западното крило на втория етаж на тази сграда се намираше кабинетът по физика на Христо Костов.

4. Д-р Александър Томов (1930-2008) се пенсионира като старши научен сътрудник втора степен в Института по астрономия на Българската

академия на науките. Довършителните работи в изграждането на обсерваторията, нейното оборудване, развитие и международна активност, която оказва влияние и върху развитието на града, несъмнено са негово дело.

5. <http://www.astro.bas.bg/~aobel/>

ЛИТЕРАТУРА

Ангов, А. (1999). Астрономическа обсерватория – Белоградчик. *Publ. Astron. Obs. Belgrade*, № 64, 5-10.

Томов, А.Н. (1999). *Близки и ярки галактики*. София: Херон прес.

Шелудко, А., Тошев, Б.В. & Платиканов, Д. (1980). О механике и термодинамике систем с линией трехфазного контакта (сс. 275-300). В.: Русанов, А.И. & Гудрич, Ф.Ч. (ред.). *Современная теория капиллярности. К 100-летию теории капиллярности Гиббса*. Ленинград: Химия.

✉ Professor B.V. Toshev,
Department of Physical Chemistry,
University of Sofia,
1 James Bourchier Blvd., 1164 Sofia,
BULGARIA
E-Mail: toshev@chem.uni-sofia.bg